

УДК 634.14

Код UPOV: CYDON

**Методика
проведення експертизи сортів айви (*Cydonia* Mill. sensu stricto)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Cydonia* Mill. sensu stricto.

2. Необхідний рослинний матеріал – щеплені рослини

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити щонайменше 5 дворічних щеплених рослин.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) Тривалість експертизи

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) Місце експертизи

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $4,0 \times 3,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 10 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням його ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого загальновідомого сорту до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, в кінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він вважається стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: габітус (ознака 2);
- Листкова пластинка: форма (ознака 12);
- Плід: основна форма у поздовжньому розрізі (ознака 27).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доквілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a), (b), (c), (d) – див пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів айви

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) (+) QN	Рослина: за силою росту MG (a)	слабка	3	Moldovenеști, Pear Shaped
		середня	5	Ekmek Ayvası, Hemus
		сильна	7	Otličnica, Sekergeurek, Vranja
2. (*) PQ	Рослина: габітус VG (a)	прямий	1	Vranja
		напівпрямий	2	Champion
		розлогий	3	Bourgeault
3. PQ	Однорічний пагін: форма VS (a)	пряма	1	Selena
		хвиляста	2	Vranja
		зигзагоподібна	3	Pear Shaped
4. QN	Однорічний пагін: міжвузля за довжиною MS (a)	короткі	3	Bencikli
		середні	5	Bourgeault, Champion
		довгі	7	Matador
5. (*) QN	Однорічний пагін: опушення (верхня третина) VS (a)	слабке	3	Ronda
		помірне	5	Bereczki
		сильне	7	Champion

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
6. (*) PQ	Однорічний пагін: забарвлення VS (a)	сіро-коричневе	1	d'Angers
		зеленувато-коричневе	2	Selena
		червонувато-коричневе	3	Cydopom
		коричневе	4	Ronda
		темно-коричневе	5	Shams
7. QN	Однорічний пагін: розмір сочевичок VS (a)	малий	3	Champion
		середній	5	Bereczki
		великий	7	Cydopom
8. (+) QN	Пагін: положення вегетативної бруньки відносно пагона VS (a)	притиснуте	1	Vranja
		слабко відхилене	2	Krymska
		сильно відхилене	3	Ronda
9. (*) (+) QN	Листкова пластинка: положення VS (b)	пряме	1	Pinter
		горизонтальне	2	Leskovacz
		похиле	3	Hruskovita
10. (*) QN	Листкова пластинка: за довжиною MS (b)	коротка	3	Pinter
		середня	5	Ronda
		довга	7	Matador, Vranja

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
11. (*) QN	Листкова пластинка: за шириною MS (b)	вузька	3	Pinter
		середня	5	Otličnica
		широка	7	Isfahan
12. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: форма VS (b)	еліптична	1	Della Cina
		округла	2	Constantinopel, Mollesca
		яйцеподібна	3	Fabre
		оберненояйцеподібна	4	Tavsambas
13. (+) PQ	Листкова пластинка: форма основи VS (b)	клиноподібна	1	Asenica
		округла	2	Guzuk Gobek
		зрізана	3	Alesa
		серцеподібна	4	Kocurova
14. (*) (+) QN	Листкова пластинка: кут верхівки (за винятком загостреного кінчика) VS (b)	гострий	1	Shams
		прямий	2	Mezőtúri
		тупий	3	Di Bazine, Champion
15. (*)	Листкова пластинка: кінчик за довжиною	короткий	3	Jurak, Triumph
		середній	5	Hemus
		довгий	7	Otličnica

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
(+) QN	VS (b)			
16. PQ	Листкова пластинка: профіль у поперечному перерізі VS (b)	прямий	1	Guzuk Gobek
		увігнутий	2	Vranja
17. QN	Листкова пластинка: хвилястість краю VS (b)	відсутня або дуже слабка	1	Muskatnaja
		слабка	3	Champion
		помірна	5	Bereczki
		сильна	7	Ekmek Ayvasi
18. QN	Черешок: за довжиною MS (b)	короткий	3	Portugal
		середній	5	Bourgeault
		довгий	7	Champion
19. QN	Прилисток: за розміром VS (b)	відсутній або дуже малий	1	Otličnica
		малий	3	Adams
		середній	5	Pear Shaped, Constantinopel
		великий	7	Vranja
		дуже великий	9	Aurii, Buchlowice
20. (*)	Квітка: розмір MS	малий	3	Della Cina
		середній	5	Champion

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
QN	(с)	великий	7	Turunchuksaya, Vranja
21.	Квітка:	біле	1	d'Angers
(+)	забарвлення	світло-рожеве	2	Mezőtúri
PQ	VS	темно-рожеве	3	Vranja
	(с)			
22.	Квітка:	вільне	1	Della Cina
(+)	розміщення	дотичне	2	Hemus
PQ	пелюсток	перекриваються	3	Vranja
	VS	несиметричне	4	Portugal
	(с)			
23.	Пелюстка: форма	еліптична	1	Patrasso
(+)	VS	округла	2	Champion
PQ	(с)	квадратна	3	Portugal
		прямокутна	4	Tekes
24.	Пелюстка:	слабка	3	Brno, Constantinopel
QN	хвилястість краю			
	VS	помірна	5	Turkey No.4
	(с)	сильна	7	Şafranii
25.	Квітка:	нижче	1	Ekmek, Mezőtúri
QN	розміщення	на одному рівні	2	Aurii
	приймочки	вище	3	Bereczki
	маточки відносно			
	пиляків			
	VS			
	(с)			
26.	Плід: розмір	малий	3	Bourgeault

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
(*) QN	MS	середній	5	Champion
	(d)	великий	7	Vranja
27.	Плід: основна	еліптична	1	Della Cina
(*)	форма в	округла	2	Fruits Ronds, Jurak
(+)	поздовжньому	квадратна	3	Aurii
PQ	розрізі	оберненояйцеподібна	4	Ispolinskaya
	VS	грушоподібна	5	Hruskovita, Vranja
	(d)			
28.	Плід:	несиметричний	1	Radonia
(*)	симетричність у	симетричний	2	Leskovacz
PQ	поздовжньому			
	розрізі			
	VS			
	(d)			
29.	Плід: шийка	відсутня	1	Aurii
(*)	VS	наявна	9	Vranja
(+)	(d)			
QL				
30.	Плід: шийка за	коротка	3	Portugal
(*)	довжиною	середня	5	Limon
(+)	MS	довга	7	Hruskovita
QN	(d)			
31.	Плід: ребристість	відсутня або дуже	1	Krymskaya
(*)	навколо	слабка		
QN	плодоніжки	слабка	3	Ronda
	VS	помірна	5	Portugal
	(d)	сильна	7	Constantinopel

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
32. (*) QN	Плід: ребристість навколо чашечки VS (d)	відсутня або дуже слабка	1	Pinter
		слабка	3	Ronda
		помірна	5	Champion
		сильна	7	Bereczki
33. QN	Плід: заглиблення біля плодоніжки (лійка плодоніжки) VS (d)	відсутнє або дуже мале	1	Bereczki
		мале	3	Patrasso
		помірне	5	Portugal
		велике	7	Tekes
34. QN	Плід: розмір причашечкового вічка (блюдця) VS (d)	малий	3	Ronda
		середній	5	Vranja
		великий	7	Tekes
35. PQ	Плід: забарвлення VS (d)	жовто-зелене	1	Champion, Ispolinskaya
		жовте	2	Constantinopel
		жовто-оранжеве	3	Moldovenești
36. (*) QN	Час розпускання вегетативної бруньки MS	ранній	3	Vranja
		середній	5	Bereczki
		пізній	7	

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
37.	Час початку	ранній	3	Turunchuksaya
(*)	цвітіння	середній	5	Vranja
QN	MS	пізній	7	Constantinopel
38.	Час початку	ранній	3	Radonia
(*)	достигання плоду	середній	5	Hemus
(+)	MS	пізній	7	Ispolinskaja
QN				

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів айви

1) *Пояснення, що стосуються декількох ознак*

Ознаки, навпроти яких у другій колонці присутня одна з наступних позначок, обстежують таким чином:

(а) Рослина/однорічний пагін – обстеження проводять під час зими на рослинах, які хоча б раз плодоносили; довжина міжвузлів обстежується на серединій третині пагона;

(б) Листок – обстеження проводять влітку на повністю розвинутих листках з середньої третини пагона поточного сезону;

(с) Квітка – обстеження проводять на повністю розвинутих квітках на початку розтріскування пиляків;

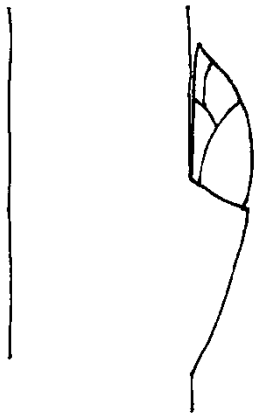
(d) Плід – обстеження проводять на повністю достиглих плодах.

2) *Пояснення, що стосуються окремих ознак*

До 1 Рослина: за силою росту

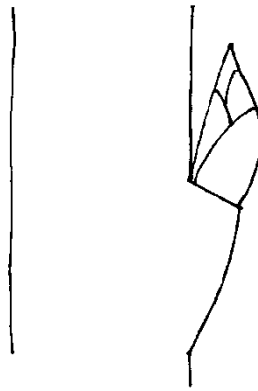
Силу росту слід розглядати як загальний приріст вегетативного росту.

До 8 Пагін: положення вегетативної бруньки відносно пагона



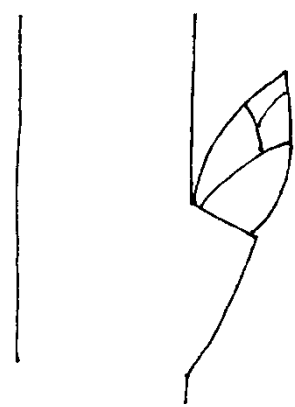
1

Притиснуте



2

слабко відхилене

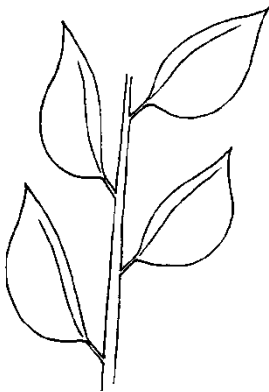


3

сильно відхилене

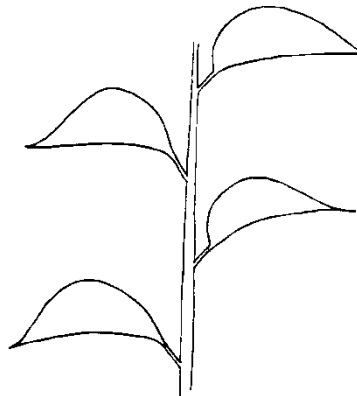
До 9 Листкова пластинка: положення

Положення листової пластинки потрібно визначати на вертикальних пагонах.



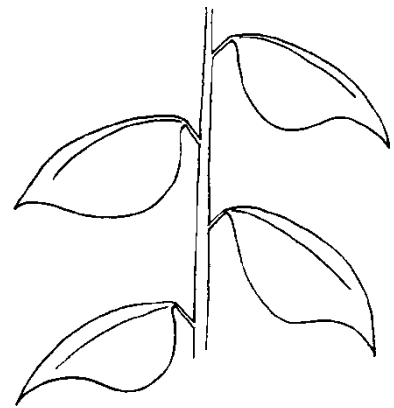
1

Пряме



2

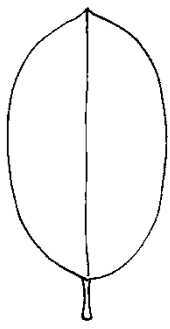
горизонтальне



3

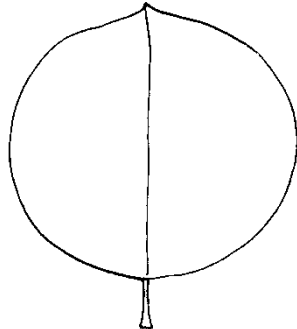
похиле

До 12 Листкова пластинка: форма



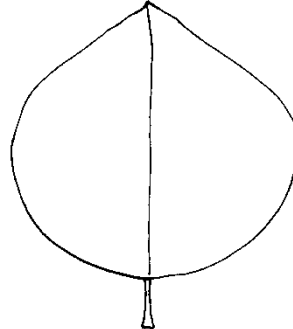
1

Еліптична



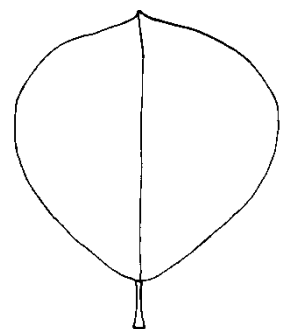
2

округла



3

яйцеподібна



4

оберненояйцеподібна

До 13. Листкова пластинка: форма основи



1

Клиноподібна



2

округла



3

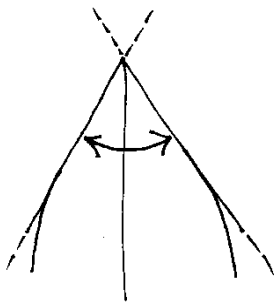
зрізана



4

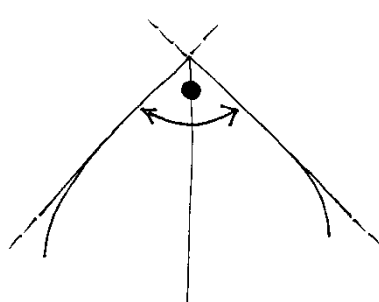
серцеподібна

До 14 Листкова пластинка: кут верхівки (за винятком загостреного кінчика)



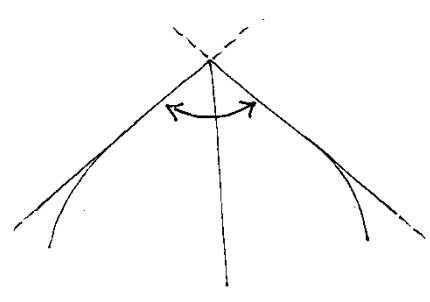
1

Гострий



2

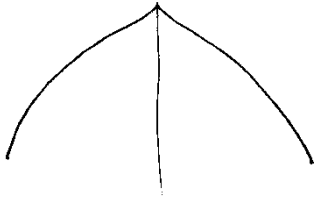
прямий



3

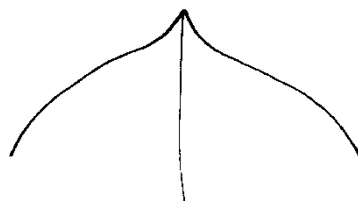
тупий

До 15 Листкова пластинка: кінчик за довжиною



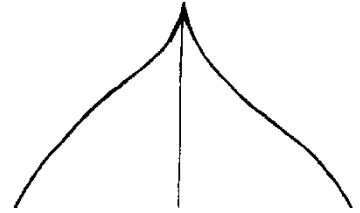
3

Короткий



5

середній



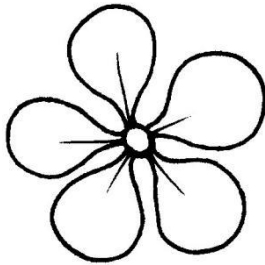
7

довгий

До 21 Квітка: забарвлення

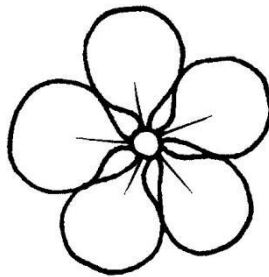
Забарвлення квітки потрібно визначати в перший день її розкриття.

До 22 Квітка: розміщення пелюсток



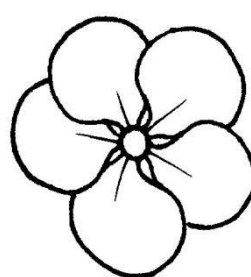
1

Вільне



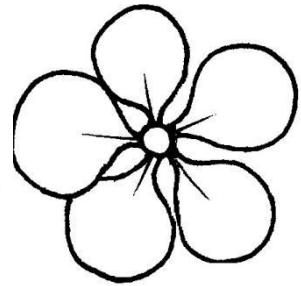
2

дотичне



3

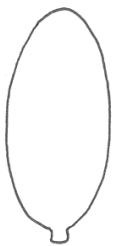
перекриваються



4

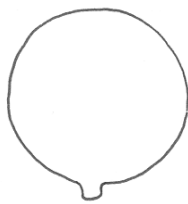
несиметричне

До 23 Пелюстка: форма



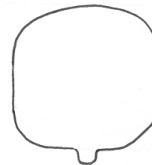
1

Еліптична



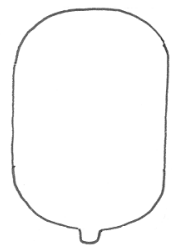
2

округла



3

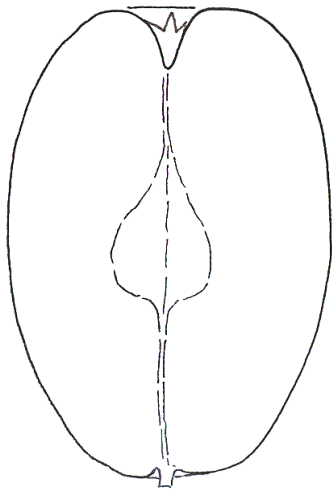
квадратна



4

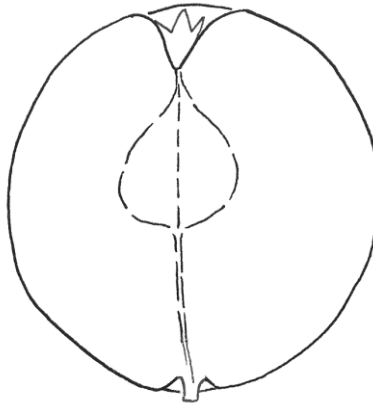
прямокутна

До 27 Плід: основна форма в поздовжньому розрізі



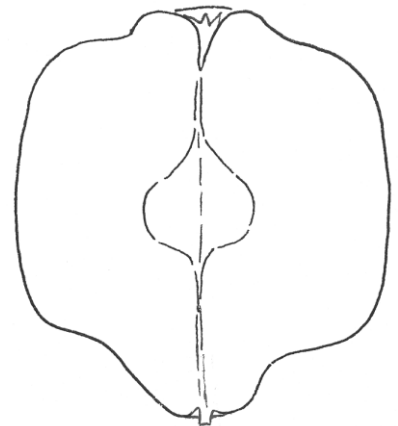
1

Еліптична



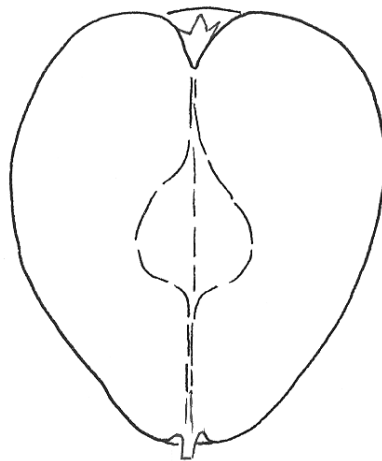
2

округла



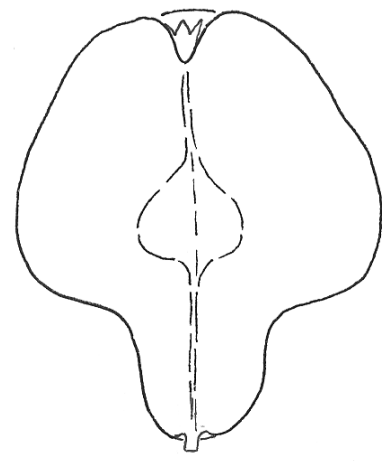
3

квадратна



4

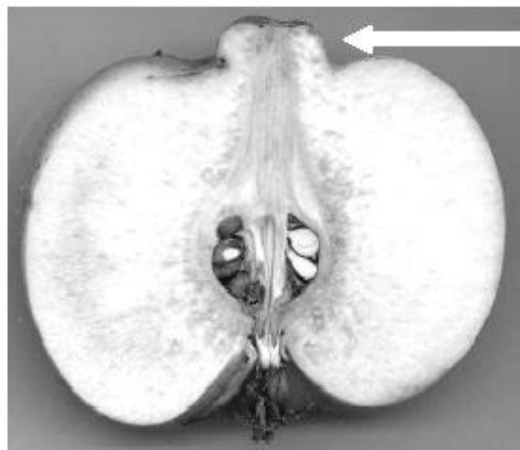
оберненояйцеподібна



5

грушоподібна

До 29 + 30 Плід: шийка (29); шийка за довжиною (30)



До 38 Час початку досягання плоду

Час початку досягання плоду настає, коли більша частина плодів легко знімається з дерева.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Quince (*Cydonia* Mill. sensu stricto) (TG /100/4, UPOV) // Geneva. 2003-04-09. – 258 P. // URL: <http://www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg100.pdf>